

Ключевые слова: формирование, экологизация, понятия, эколого-экономические аспекты, спецкурсы, ценности.

In the article an author examines the modern consisting of ekologo-ekonomicheskogo education of higher school, necessity of ecologization of economy, introduction in economic disciplines of ecological concepts and ekologicheskikh special courses on ekonomicheskikh faculties.

Keywords: forming, ecologization, concepts, ekologo-ekonomicheskije aspects, special courses, values.

У статті автор розглядає сучасний стан еколого-економічної освіти у вищій школі, необхідність екологізації економіки, впровадження в економічні дисципліни екологічні поняття та екологічних спецкурсів на економічних факультетах.

Ключові слова: формування, екологізація, поняття, еколого-економічні аспекти, спецкурси, цінності.

УДК 373.5.016:331

В.М. Бойчук
м. Вінниця, Україна

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ

Постановка проблеми. Формування творчої особистості студента, розвиток його мислення, інтересу до знань завжди були основними завданнями системи освіти загалом і вчителя технологій зокрема. В умовах структурної перебудови економіки країни, переходу до нових соціально-економічних відносин, упровадження інтенсивних технологій і пов'язаних з ними технічних засобів трудове виховання має бути орієнтованим на формування соціально-значимих знань, ціннісних орієнтацій, особистісних якостей, котрі відповідають динаміці соціально-економічних перетворень в Україні і необхідні для адаптації в сфері виробництва з різноманітними формами власності та ефективної творчої праці в умовах підвищення вимог до професійної компетенції робітників на ринку праці.

З цього приводу академік Н. Ничкало говорить: «Нова доба, в яку вступило людство з початку століття і третього тисячоліття, потребує розробки нетрадиційних експериментальних методик, опрацювання шляхів їх творчого поєднання з відомими усталеними дослідницькими методами і методиками ...» [3, с.21].

Аналіз попередніх досліджень. На формування інтересу до знань, розвиток творчої особистості у процесі морального та трудового виховання молоді вказують у своїх працях психологи і педагоги-дослідники, серед яких А. Аронов, І. Бех, Б. Брилін, Р. Гуревич, Й. Гушелей, І. Зязюн, М. Каган, О. Коберник, М. Корець, В. Мадзігон, В. Мазепа, Л. Масол, О. Мелік-Пашаєв, В. Моляко, Н. Ничкало, Л. Новак, Л. Оршанський, О. Отич, В. Радкевич, О. Рудницька, В. Сидоренко, В. Стешенко, Г. Тарасенко, Г. Терещук, О. Тищенко, Д. Тхоржевський, О. Щербак та інші. Проте в наявних працях не розкрито повністю роль розвитку творчого мислення та творчої активності майбутнього учителя технологій.

Мета нашої статті – показати, що в умовах постіндустріального суспільства, яке розвивається швидкими темпами, суттєву увагу треба приділяти розвитку творчого мислення та творчої активності студента, створенню у майбутнього вчителя умов для підвищення інтересу до навчання, зокрема і на уроках технологій.

Виклад основного матеріалу. Кожний викладач хоче, щоб його студенти добре навчалися, з інтересом і бажанням займалися у ВНЗ. У цьому зацікавлені і самі студенти. Але час від часу і викладачам, і студентам, а деколи і батькам доводиться на жаль констатувати: «не хоче вчитись», «міг би гарно займатись, а бажання не має». У таких випадках ми зустрічаємось з проблемою, коли в студента не сформувалась потреба в знаннях, немає інтересу до навчання.

У чому сутність потреби в знаннях? Як вона виникає? Як вона розвивається? Які педагогічні засоби можна використати для формування в студента інтересу до знань? Ці питання хвилюють багатьох педагогів.

Викладачі знають, що студента не можна успішно навчати, якщо він ставиться до навчання та до знань байдуже, без інтересу. Отже інтереси студентів потрібно формувати та розвивати.

Проблема розвитку інтересу до навчання не нова. Значення його стверджували багато педагогів. У найрізноманітніших трактовках проблеми в класичній педагогіці головну функцію його всі вбачали в тому, щоб приблизити учня або студента до навчання, «зацепити» так, щоб навчання для нього стало потребою, без задоволення якої неможливе його вдале формування як особистості.

Ян Амос Коменський, який здійснив революцію в дидактиці, розглядаючи нову школу як джерело радості, світла та знань, вважав інтерес одним із головних шляхів створення цього світлого та радісного середовища навчання. Ж-Ж. Руссо, спираючись на безпосередній інтерес вихованця до оточуючих його предметів та явищ, намагався вибудувати доступне та приємне дитині навчання. К. Ушинський розглядав інтерес як основу внутрішнього механізму успішного навчання. Він вважав, що зовнішній механізм примусового навчання не дає потрібного результату. Й. Гербарш, визнаючи інтерес як притаманну людині властивість, наголошував, що вчитель не має бути нудним, а мусить будувати навчання на інтересах, властивих тому, кого навчає.

Педагогічний підхід до вирішення цього питання повинен містити такі аспекти, щоб:

- виявляти в педагогічному процесі об'єктивні можливості актуальних для студентів явищ оточуючого життя;
- спонукати та постійно підтримувати в студентів стан активної зацікавленості (а не байдужості) оточуючими явищами, моральними, естетичними, науковими цінностями;
- усією системою навчання і виховання цілеспрямовано формувати інтерес як цінну особливість особистості, що сприяє її творчій активності, її цілісному розвитку.

За зовнішніми проявами інтересів студентів, викладачу потрібно прагнути шукати і знаходити більш глибоке розуміння суті навчання, його мотивів, цілей, емоцій та інших спонукань студента.

Найбільш істотну роль у формуванні позитивного ставлення студентів до навчання відіграє змістовність навчального матеріалу, його зв'язок із життям і практикою, проблемність та емоційність викладу, організація пошукової, пізнавальної діяльності, що надає студентам можливість переживати радість самостійних відкриттів, озброєння студентів раціональними прийомами навчальної роботи, навичками самовиховання, які є безпосередніми передумовами для досягнення успіху.

Інколи ставлення студента до того чи іншого навчального предмета визначається ставленням до педагога, який викладає цей предмет. Студентам зазвичай подобаються ті предмети, які викладають їх улюблені викладачі. Успішність багатьох студентів деколи знижується через те, що за межами ВНЗ у них з'являються сильніші, інтереси.

У педагогіці існує низка методів, що дозволяють розвивати мислення та творчу активність студентів. Важливу роль відіграють навчальні проблеми, сутність яких полягає в подоланні практичних і теоретичних перешкод у створенні таких ситуацій у процесі навчальної діяльності, які призводять студентів до індивідуальної пошуково-дослідницької діяльності.

Метод проблемного навчання є складовою частиною системи проблемного навчання. Основою цього методу навчання є створення ситуацій, формування проблем, підведення студентів до проблеми. Проблема ситуація містить емоційну, пошукову та вольову складові. Її завдання – направити діяльність студентів на максимальне оволодіння матеріалом, що вивчається, забезпечити мотиваційну сферу діяльності, викликати інтерес до неї.

Метод алгоритмічного навчання. Діяльність людини завжди можна розглядати як певну послідовність її дій та операцій, тобто вона може бути представлена у вигляді певного

алгоритму з початковими та кінцевими діями. Для побудови алгоритму вирішення тієї чи іншої проблеми потрібно створити найбільш раціональний спосіб її вирішення. Раціональним способом вирішення володіють найздібніші студенти. Тому для описання алгоритму вирішення проблеми враховують шлях його отримання саме цими студентами. Для інших студентів такий алгоритм буде слугувати зразком діяльності.

Метод евристичного навчання. Основною ціллю евристики є пошук і супровід способів та правил, за якими людина приходить до відкриття певних законів, закономірностей вирішення проблем.

Метод дослідницького навчання. Якщо евристичне навчання розглядає способи підходу до вирішення проблеми, то дослідницький метод – правила правдивих достовірних результатів, з наступною перевіркою, пошуком сфер їх застосування.

У процесі творчої діяльності ці методи діють в органічному поєднанні.

Важливим методом розвитку пізнавального інтересу студентів у в освітній галузі «Технології» є спостереження за технологічними процесами, коли точно поставлено завдання, коли спостереження направлено на виявлення та втілення побаченого.

Велике значення має глибока та вдумлива робота викладача над підбором змісту навчального матеріалу, який складає основу формування наукового світогляду студентів, надзвичайно необхідного для появи та закріплення їхніх пізнавальних інтересів. У зв'язку з цим пропонується:

а) знайомити студентів з новими фактами та відомостями в освітній галузі «Технології», які можуть продемонструвати студентам сучасний рівень науки та перспективи її розвитку;

б) знайомити студентів з новинками технічного прогресу: зародження ідей, наукові пошуки, результати відкриттів, складності;

в) за допомогою проблемного навчання ставити студентів перед протиріччям і вчити діалектичному підходу в усвідомленні наукових фактів та ідей;

г) показати необхідність наукових висновків у поясненні певних закономірностей;

д) розкривати перед студентами практичну силу наукових знань, можливість застосування набутих у ВНЗ знань у житті людини, на виробництві, у процесі вирішення практичних питань.

В організації процесу навчання пропонується всіляко урізноманітнювати самостійну роботу студентів, постійно вдосконалювати способи їх пізнавальної діяльності:

а) постійно ускладнювати пізнавальні завдання, поліпшувати систему ускладнення завдань, що потребують оволодіння новими, більш досконалішими пізнавальними вміннями;

б) вводити завдання на здогадку, розвиток кмітливості, спонукання до різних підходів та їх вирішення;

в) ставити завдання, що потребують дослідницького підходу, перевірки експериментальним шляхом отриманих знань;

г) практикувати завдання на застосування знань у повсякденному житті;

д) розвивати та підтримувати в самостійній роботі творчі засади, що потребують активності, спостереження, уяви, досвіду, самостійної думки;

е) диференціювати пізнавальні завдання для різних груп студентів. Складати кілька варіантів завдань різного ступеню складності, пропонувати їх вільний вибір.

Пошук важливих шляхів спонукання студентів до навчання є необхідною умовою розвитку їх пізнавальних інтересів. З огляду на це пропонується:

а) оживляти заняття цікавими елементами, що сприятимуть вирішенню поставлених на заняттях завдань;

б) використовувати різносторонній вплив засобів мистецтва;

в) спонукати студентів давати запитання викладачу, друзям;

г) розвивати на заняттях колективний аналіз процесу та результатів роботи окремих студентів;

д) практикувати індивідуальні завдання, які потребують знань, що виходять за межі програми;

е) використовувати обширний світогляд окремих студентів у галузі що їх цікавить, як додаткове джерело знань для інших;

ж) рекомендувати додаткову літературу.

Позааудиторна робота розрахована на підтримання, закріплення та поглиблення пізнавальних інтересів. Тому пропонується:

а) розширити та поглибити світогляд студентів у певній, вибраній ними галузі;

б) практикувати вирішення науково-прикладних завдань.

Поставлені у позааудиторній роботі завдання можуть бути вирішені найрізноманітнішими способами. Рекомендуються ті форми, які отримали достатню апробацію в діяльності ВНЗ: вечори питань і відповідей; конкурси кмітливості; КВК; вечір веселої вікторини; диспути; інститутські видання; досліді; експерименти; спостереження (екскурсія) із завданням і без нього; пізнавальні ігри, ігри-подорожі.

Велику роль у формуванні інтересу відіграє книга – художня та пізнавальна, а також глобальна мережа Internet.

Висновки. Робота з студентами дозволяє зробити висновок, що, наприклад, вивчення творів народних майстрів дає хороші результати. Так, знайомлячись з творами, вивчаючи класифікації та різноманітні техніки, аналізуючи засоби, якими були створені роботи цих майстрів, студенти прагнуть самі створити таку ж красу. Це є дієвим моральним стимулом до практичної роботи. Але потрібно пам'ятати, що копіювання ескізів і робіт має бути тільки на початковому етапі вивчення різних технологій та технік, бо найкраща копія – це лише повторення чужої ідеї. Тільки творчий підхід у поєднанні з традиційним зробить виріб оригінальним, неповторним і дасть автору повне моральне задоволення.

Велика увага до традиційних і пошуку нових методів навчання, застосування найкращих технічних досягнень, розкриття значущості мистецтва на уроках технологій послужить надійною основою для швидкого, гармонійного становлення творчої особистості студента, створення викладачем умов для появи інтересу до навчання.

Література:

1. Гуревич Р.С. Інтеграційні тенденції в підготовці вчителя трудового навчання / Р.С.Гуревич // Молодь і ринок : наук.-метод. зб. – 2003. – №3. – С. 63 – 68.
2. Інноваційні педагогічні технології у трудовому навчанні : навч.-метод. посіб./ [В.Г. Гетта, Р.С. Гуревич, О.М. Коберник та ін.]. – Умань : СПД Жовтий, 2008. – 212 с.
3. Ничкало Н.Г. Педагогічні і психологічні дослідження в Україні : проблеми і перспективні напрями // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. у 2-х част. – Ч.1. – Київ-Вінниця : ДОВ Вінниця, 2002. – С. 16-22.
4. Пидласистый П.И., Коротяев Б.И. Организация деятельности ученика на уроке // Педагогика и психология. – 1985. - №3. – С. 72
5. Стешенко В.В. Теоретико-методичні засади фахової підготовки вчителя трудового навчання : монографія / Віктор Стешенко. - Слов'янськ, СПДПІ, 2004. – 188 с.

У статті розглядається проблема розвитку мислення та активності студента в навчанні. Подані педагогічні підходи, шляхи та методи, які можна використати для розвитку пізнавального інтересу студентів та спонукання їх до навчання.

Ключові слова: знання, навчання, підготовка, заняття, інтерес до навчання.

В статье рассматривается проблема развития мышления и активности студента в обучении. Поданы педагогические подходы, пути и методы, которые можно использовать для развития познавательного интереса студентов и побуждения их к обучению.

The article deals with the development of thinking and activity in students' teaching. In the article there are pedagogical approaches, ways and methods used for developing of students' interest and their motive to teaching.